

ח בניסן התשפ"א
21 במרץ 2021
נפט_454_2021

הנדון: סיכום פגישת עדכון דו-שנתי של הסא"ס, 1 במרץ 2021

בתאריך 01.03.2021 התקיימה ישיבה של ועדת ההיגוי של הסקר האסטרטגי הסביבתי לחיפוש ולהפקה של נפט ושל גז טבעי בים. להלן סיכומה.

מטרת הפגישה: הצגת דוח מעקב אחרי ביצוע המלצות הסא"ס – דוח דו שנתי שני.

משתתפים: אילן (יבגני) בדני, בועז פנחסי – מהב"ט; דגנית איישן – משרד הבריאות; ענת אריאלי, ד"ר אורית ניר – מינהל התכנון; מיכאל נישליוק – משרד הכלכלה; ד"ר תמרה לב; נטע שפירא – משרד המשפטים; אשר קדוש – משרד התחבורה, רספ"נ; פרופ' ברק חרות, ד"ר משה תום, ד"ר מור כנרי – חיא"ל; אלון רוטשילד, עו"ד חיה ארז, עתרת בן שבתאי – נציגי ארגון הגג של ארגוני הסביבה בישראל; ד"ר אולגה זלטקין, עו"ד יונית שרם ונונו, ענת מיוחס, גיא סמט, אילן נסים, ד"ר ערן ברוקוביץ, אריאל פרינץ – משרד האנרגיה; אמיר פוסטר, דגן שלו, ד"ר קרנית בכרטן, חן אבן בוכריס – איגוד תעשיות חיפושי הנפט והגז בישראל.

נציגי המשרד להגנת הסביבה ורשות הטבע והגנים נעדרו בשל אירוע זהום הנפט שאירע בים כשבוע לפני הפגישה.

נושאים לעדכון ודיון:

1. עדכון פעילות בסקטור הגז הטבעי בשנתיים האחרונות.
2. עדכון מפת בתי הגידול.
3. עדכון תמציתי - תכנית הניטור הלאומית.
4. עדכון על בחינת מרחקי ההשפעה של קידוחים.
5. עדכון על נושא רעש בים: צבים, סקירת ספרות ו-IOPER.
6. מעקב עמידה בהמלצות הסא"ס 2016.
7. עדכון הסא"ס כתהליך נושם.
8. דיון.

מהלך הפגישה:

1. משרד האנרגיה עדכן בסעיפים 1-2 כפי המפורט בדוח הדו-שנתי ובמצגת המצורפת.
2. חיא"ל עדכנו לגבי תכנית הניטור הלאומית ובפרט לגבי הניטור האקולוגי והביולוגי. נסקרו הצרכים העתידיים של תכנית הניטור שחסרה באופן מהותי בצד האופרטיבי שלה. יש צורך בהשקעה בשיפור המודלים האופרטיביים, בהקמת מערכת אופרטיבית של רדארים חופיים ועוד.
3. בנוסף עדכנו חיא"ל לגבי אירוע הזפת, למרות שאין קשר ישיר לסא"ס ולדיון בו, אך מהווה תמרור אזהרה חמשמעוטי שמחייב הערכות מתאימה לאירועים דומים וחמורים יותר.
4. הוצגה הבחינה של מרחקי ההשפעה של קידוחים באזורנו שנמצאת בעבודה ודווח כי יוקם צוות מקצועי שיבחן שוב את ההנחיות הקיימות לאור תוצאות הניטור של חברות הגז ולאור ספרות מקצועית שיש בנושא.

5. עודכן נושא הרעש בים ואירוע החפת הצבים כפי המפורט בדוח ובמצגת לוועדת ההיגוי ובהרחבה בדוח הייעודי לנושא אירוע הצבים המפורסם באתר משרד האנרגיה.
6. משרד האנרגיה עדכן לגבי העמידה בהמלצות הסא"ס ובפרט במחקרים בהם תומכים משרד הממשלה השונים. פירוט המחקרים מופיע בדוח הדו שנתי.
7. משרד האנרגיה עדכן כי ועדת העבודה מצאה כי אין צורך לערוך סא"ס מחודש למרחב הימי כי אם להמשיך במסגרת העדכונים הדו-שנתיים, המשך סגירת פערי הידע הקיימים, המשך תמיכה במחקרים וסקרים והמשך בחינה של המלצות הסא"ס וההנחיות הנגזרות מתוכן.
8. בדיון שנערך הובעה הערכה לתהליך הסא"ס ועדכוניו באופן כללי.
9. משרד הבריאות ביקש להבין איך הסא"ס יתחשב באירוע הזיהום בזפת שאירע באמצע פברואר 2021. אירוע הזיהום נגרם משינוע של נפט ולכן הסא"ס אינו מתייחס לנושא. יחד עם זאת, במסגרת הדיונים שקיימה ועדת העבודה, עלתה בקשה לבחון את המשמעות של השפעת דליפה כתוצאה מאיבוד שליטה על הבאר. ההמלצה שהתקבלה, היא לבחון את הנושא באמצעות הרצה של תרחישים שמותאמים לתנאים בישראל במודל תלת מימדי על ידי חיא"ל.
10. החלה"ט הציגו את עמדתם לגבי מספר נושאים עקרוניים במצגת (מצורפים המסמכים שהועברו למשרד האנרגיה לבחינה ולהתייחסות).
11. להלן ההערות העיקריות שהועלו על ידי ארגוני הסביבה ובהמשך התגובות להן:
 - 11.1. יש להחיל את המודל של מקובסקי + איזור חיץ בהפרעת פלמחים בהיקף משמעותי (מעל 400 קמ"ר) באופן מידי.
 - 11.2. אזורי האבעבועים הצפוניים – יש לסמנם מיד כאזור בעל רגישות גבוהה עקב היותם מערכות ימיות רגישות (VME) ולהוציא אזורים אלה מהבלוקים לשיטוף.
 - 11.3. יש להגדיל את אזור החיץ המומלץ בסא"ס של 1 ק"מ ל-20-5 ק"מ מקידוח ניסוי כדי לצמצם סיכון מדליפה, וללפחות ל-2 ק"מ מקידוח הפקה.
 - 11.4. יש לעדכן את הסא"ס או לבצעו מחדש כדי להעריך השפעות מצטברות של הפעילות, השפעות אפשריות על שינויי האקלים וקביעת אזורי אל-געת.
 - 11.5. יעדי משרד האנרגיה ל-2050 משפיעים מבחינה סביבתית ולמעשה נוגדים את המשך הפיתוח וצריכים לבא לביטוי בסא"ס.
 - 11.6. תהליך עדכון הסא"ס בצוות העבודה ובוועדת ההיגוי אינו שקוף לציבור הרחב ולא כולל מנגנון של שיתוף הציבור הרחב כפי שהיה בהכנתו, ב-2016.
 - 11.7. עוד ציינו נציגי ארגוני הסביבה, כי קיים נתק בין תהליך הסא"ס לבין תהליך קבלת ההחלטות המרחביות והאופרטיביות. התהליך כיום הוא כזה שהמידע הסביבתי אינו משפיע על ההחלטה האם ואיך לשווק בלוקים, ואינו משפיע על ההחלטה על חלוקת רישיונות. ארגוני הסביבה אינם חשופים לבקשות הקידוח ולכן אינם חלק מהתהליך גם בשלב אחרון זה. כך נמנעת למעשה מעורבות ציבורית סביבתית בכלל שלבי התהליך. הסא"ס כשל בביצוע מהלכי שימור מרחביים, מעבר להנחיית ה"1 ק"מ רדיוס" מבית גידול רגיש, אשר בבירור אינה נותנת מענה לא למקרים של השפעות בשגרה, ובוודאי לא למקרים של חירום. למרות שבכל העולם מבצעים תכנון מרחבי על בסיס מודלים גיאופיזיים, וקובעים הנחיות שימור מחמירות לגבי אזורים

בעלי פוטנציאל להימצאות בתי גידול רגישים (עוד בטרם בוצעו סקרים חזותיים בכלל השטח), הסא"ס מתקש לדבוק בגישה דווקנית של אימות בעין במים הכלכליים (בניגוד מוחלט למה שבוצע במים הריבוניים למשל לגבי בתי גידול בנטיים שצוינו במצגת, והתבססו רק על מידע סייסי ובתימטרי), ולא משתמש במודלים לחיזוי בתי גידול רגישים והגנה עליהם עד שיוכח אחרת, בהתאם לעיקרון הזהירות המונעת.

11.8. עוד צוין על ידי נציגי ארגוני הסביבה כי לא ברורה הפונקציה של ועדת ההיגוי. על פניו נראה כי המטרה היחידה בכינוסה היא עדכון דו שנתי הכולל הצגת המלצות צוות העבודה. אם אין לוועדה אפשרות להשפיע על מדיניות המשרד הרלוונטית – ספק אם יש טעם בהמשך כינוסה. ובנוסף, ככל שהמטרה של כינוס הוועדה הוא בקרה, הסקת מסקנות וגיבוש המלצות לגבי התהליכים שנעשו – היה ראוי לדחות את כינוסה למועד שבו יוכלו להשתתף בישיבה גם נציגי רט"ג והמשרד להגנת הסביבה.

12. איגוד תעשיות חיפוש הנפט והגז בישראל הציג כי הביקוש הצפוי לגז טבעי בעולם צפוי לעלות במהלך 20 השנים הקרובות. ולפיכך, חשוב להמשיך בחיפוש הגז הטבעי כדי למצוא את פוטנציאל משאב הגז הטבעי של ישראל.

13. להערות שהועלו על ידי נציגי ארגוני הסביבה חיא"ל ומשרד האנרגיה הבהירו כי לעמדתם המודל של מקובסקי לא תוקף מדעית באזורים שאינם מכילים ממצאים ישירים (הוא נבנה על פיהם – ויזואליים ואקוסטיים ומכיל אותם אך לא תוקף מדעית בנקודות חדשות). לפיכך, הוחלט בוועדת העבודה להמתין למידע החדש הקיים שיועבר מד"ר מקובסקי בחודשים הקרובים ורק לאחר מכן לעדכן את בתי הגידול במרחב הפרעת פלמחים. כיוון שהוחלט על הקמת צוות מומחים, עדכון בתי הגידול יבוצע לאחר קבלת המידע הנוסף ותיקוף המודל. המידע הזה יובא לוועדת העבודה ויתקיים דיון באופן עדכון בתי הגידול באזור הפרעת פלמחים ובתי הגידול יעודכנו בהתאם. בנוסף, הובהר כי אין פעולות המתוכננות בשנה הקרובה באזור הפרעת פלמחים. לפיכך, הדרישה לעדכון מידי על בסיס מודל השערתי מיותרת והעדכון יעשה בצורה מסודרת, מבוססת מידע ומודל מתוקף ומאומת.

14. לגבי אזורי האבעבועים הצפוני יוקם צוות מומחים לקביעת ההתייחסות לאזורים אלו עקב השתרעותם המרחבית הגדולה, צפיפות נמוכה מאד של אבעבועים, וחוסר הפעילות באזור בזמן הקרוב. עד לקבלת מסקנות צוות זה הוגדרו האזורים כבעלי רגישות ברמה 2 המכילים בתי גידול נקודתיים ברמה 4 ונדרש סקר סביבתי מפורט כדי לבצע פעילות כלשהי באזור. הנתונים הובאו בפני מועצת הנפט כרקע להחלטתה לכלול את הבלוקים שבהם יש אינדיקציה לאבעבועים בהליך התחרותי הבא.

15. לגבי הגדלת אזור החיץ. גם בנושא זה יוקם צוות מומחים שיקבל את ממצאי הסקרים לאחר קידוח של חברות הגז. יסקור את הספרות הקיימת ויגבש המלצות למרחקי הביטחון מבתי גידול רגישים. ההמלצות יתייחסו לסיכונים מפעילות שגרתית בנפרד מתאונות וכן התייחסות שונה לכמויות מטחן ובזיץ קידוח במקרה של קידוח בודד לעומת סדרת קידוחים. הודגש כי התייחסות בסא"ס מבוססת על קריטריונים ימיים, לדוגמא ה-EPA לפיו לבריום אין ערכי ERL (ערכי סף לפגיעה מתמשכת).

16. לעניין הסא"ס הנוסף, עמדת משרד האנרגיה כי מדיניות הפיתוח, סל הדלקים העכשווי והעתידי ומיקומו של הגז באסטרטגיה של ישראל לקראת 2050 אינם קשורים לעניין עדכון הסא"ס וכי הערות לגבי אלו יש להם מקום בפרויקט 2050 של משרד האנרגיה. לעניין ההשפעות המצטברות, ניתן להתייחס אליהן במסגרת עדכון

של הסא"ס ואין צורך בסא"ס חדש על כל המרחב לשם כך. אזורי אל-געת נקבעים וייקבעו במסגרת עדכוני בתי הגידול ורגישותם ככתוב לעיל. לגבי הגדלת תעבורת הנפט באזור היא אינה קשורה ליעדי הפיתוח בים ויש למצוא את הבמה המתאימה להערות אלו. המגמה הקיימת באירופה היא של מעבר לשימוש למימן, בין השאר המופק מגז טבעי, או ערבוב שלו במערכת ההולכה. לכן, הביקוש לגז טבעי צפוי להיות גדול בטווח התחזיות הקיימות.

17. נכון למועד הדיון משרד האנרגיה מסייע לארבעה מחקרים שעוסקים בהשפעות אקולוגיות של שפך נפט וקונדנסט – תעבית:

17.1. מידול ופיתוח של תהליכי רמידיאציה למניעת נזק אקולוגי (בנושא של טיפול בשפך).

17.2. השפעות זיהום נפט גולמי וקונדנסט על מארג המזון במימי הים התיכון הישראלי (חקר השפעה של זיהום בנפט וקונדנסט על סמך ניסויים ומעבדה).

17.3. פיתוח ויישום כלים להערכה וכימות ההשלכות האקולוגיות של אירועי זיהום של דלקים פוסילים על הסביבה (מודל אקולוגי).

17.4. השפעת גילוי הגז והנפט על ההון הטבעי הימי (מחקר כלכלי).

18. נציגי חלה"ט ביקשו שתהיה נציגות לארגוני הסביבה בוועדת העבודה של הסא"ס, ובצוותים המקצועיים השונים שדווח על הקמתם ופעילותם בסיכום לעיל, וזאת על מנת שיוכלו לתרום מניסיונם ומהידע שלהם לתהליך, כמו גם לייצר שיתוף ציבור אמיתי. הוסבר כי הרכב צוות העבודה נקבע ולא ישתנה ובצוותים המקצועיים משתתפים חוקרים או אנשי מקצוע בתחום התמחותם. כדוגמא, בצוותי העבודה שיבחנו את המודל ואת האבעבועים, ישותפו ד"ר יצחק מקובסקי וד"ר מקס רובין.

19. ההערות שהוצגו או הועברו בכתב יועברו לצוותי המומחים או העבודה בהתאם לנושאים. לאחר גיבוש המלצות הצוותים המקצועיים, ועדת העבודה תקיים דיון וועדת ההיגוי תעודכן.

20. אופן שיתוף הציבור במתכונת של עדכון תקופתי של הסא"ס יבחן. ניתן להעביר לאגף סביבה במינהל אוצרות טבע הצעות לאופן שיתוף הציבור.

מצורפים לסיכום:

1. מצגת מעודכנת לוועדת ההיגוי.

2. מצגת חיא"ל - תוכנית הניטור הלאומית ושלובה בסא"ס.

3. דוחות הניטור הלאומי זמינים בקישור:

<http://www.ocean.org.il/Heb/ISRAMARDataCenter/ProfileDC.asp>

4. מצגת החלה"ט, נייר עמדה ושני נספחים, חוות דעת הפרעת פלמחים וחוות דעת סיכונים מדליפה.

5. מצגת איגוד מחפשי הנפט והגז בישראל.

רשמו: ד"ר ערן ברוקוביץ ואילן נסים